

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Haridusteaduste instituut
Õppekava: Kutseõpetaja

Annika Suur, Edith Rozentov

KUTSEKOOOLI VILISTLASTE ERIALASELE TÖÖLE SUUNDUMIST
SOODUSTAVAD JA TAKISTAVAD TEGURID NING VILISTLASTE
ETTEPANEKUD ERIALASELE TÖÖLE ASUMISE SOODUSTAMISEKS
KAHE ERIALA NÄITEL

bakalaureusetöö

Juhendaja: dots Merle Taimalu

Tartu 2019

Resümee

Kutsekooli kahe eriala vilistlaste ettepanekud erialasele tööle asumise soodustamiseks ning erialasele tööle suundumist soodustavad ja takistavad tegurid

Kutseõppe eesmärgiks on koolitada välja tööturul vajaminevat tööjõudu ja suunata vilistlasi erialasele tööle. Kuna kõik vilistlased ei jõua oma erialasele tööle, siis bakalaureusetöö eesmärgiks on kahe eriala näitel välja selgitada erialase töökoha leidnud vilistlaste osakaal ning võrrelda, missugused on vilistlaste hinnangul erialasele tööle suundumist soodustavad või takistavad tegurid ja nende ettepanekud erialasele tööle asumise soodustamiseks.

Töös kasutati kvantitatiivset uurimust ja andmeid koguti veebipõhise ankeediga. Valimi suuruseks oli 120 kutsekooli vilistlast laotöötaja ja õmbleja erialadelt. Tulemustest selgus, et erialasele tööle minekut soodustavateks teguriteks toodi välja eriala huvitavat olemust, häid töötingimusi, head palka, tutvusi. Erialasele tööle minekut takistavate teguritena toodi välja tööpakkumiste puudumist enda elukohas või selle läheduses, madalat palka.

Märksõnad: kutsekooli vilistlased, erialane töö, soodustavad tegurid, takistavad tegurid

Abstract

Proposals by two vocational school graduates to promote professional placement and factors that favor and hinder the pursuit of professional work

The aim of vocational training is to train the labor force needed in the labor market and to direct alumni to professional work. Since not all alumni are able to do their professional work, the aim of the Bachelor's thesis is to find out and compare the proportion of alumni who have found a professional job in two specialties, factors that favor or hinder professional work according to alumni and the alumni proposals to facilitate professional work.

A quantitative study was used in the work and data were collected using a web-based questionnaire. The sample size was 120 alumni from the profession of a warehouse worker and a sewer. The results showed that the interesting nature of the specialty, good working conditions, good salary, acquaintances were mentioned as factors contributing to professional work. The absence of job offers at or near their place of residence, low wages, were identified as barriers to entry into professional work.

Keywords: vocational school alumni, professional work, contributing factors, obstacle factors

Sisukord

Abstract.....	2
Sisukord.....	3
Sissejuhatus.....	4
Erialasele tööle suundumine	5
Erialasele tööle suundumist soodustavad tegurid.....	7
Erialasele tööle suundumist takistavad tegurid	8
Metoodika.....	11
Valim	11
Mõõtevahendid	12
Protseduur.....	13
Andmeanalüüs	15
Tulemused.....	16
Erialase töö leidnud vilistlased.....	16
Erialasele tööle suundumist soodustavad tegurid.....	17
Erialasele tööle suundumist takistavad tegurid	19
Ettepanekud, mis toetaksid erialasele tööle suundumist vilistlaste endi hinnangul	20
Tööandjast tulenevad tegurid	21
Vilistlaste taustategurid	22
Tegurid riiklikul tasemel	23
Arutelu.....	23
Töö piirangud ja praktiline väärtus	25
Tänuõnad.....	26
Autorsuse kinnitus.....	27
Kasutatud kirjandus	28
 Lisa 1. Veebipõhine ankeet	
Lisa 2. Koodipuu	
Lisa 3. Tabel 4. Erialasele tööle suundumist soodustavad tegurid	
Lisa 4. Tabel 5. Erialasele tööle suundumist takistavad tegurid	

Sissejuhatus

Eelmisel õppeaastal (2017/2018) lõpetas kutsekooli 8297 õpilast, kellest enamus lõpetasid tasemetel: põhiharidusjärgse ehk neljanda taseme esmaõppe 2931 õpilast, keskharidusjärgse ehk viienda taseme esmaõppe 965 õpilast ja kutseõppe koos keskharidusega ehk kutsekeskharidusõppe 1014 õpilast (Haridussilm, s.a.; Kutseharidusstandard, 2013).

Peale kutsekooli lõpetamist seisab vilistlasel ees tööturule sisenemine. See, kui tõhusalt lõpetanu tööturule suundub ja tööturul osaleb on sõltuv erinevatest teguritest - majanduslik olukord, erinevad sotsiaaldemograafilised tegurid, haridustase ning õpitud eriala (Leppik, 2018). Vilistlaste jaoks on tööle suundumine väga produktiivne aeg, kuna loodetakse leida tasuv töökoht ning hea palga nimel ollakse nõus vahetama töökohti (Kong, 2017; Schwandt & von Wachter, 2019). Uuringus (Nestor, 2012) on leitud, et aastatel 2007-2010 töötas kuus kuud peale lõpetamist erialasel töökohal 42% vilistlastest.

Lõpetajaid on palju ja tundub, et neid on piisavalt, et täita tööturgu, kuid mingil põhjusel ei jõua kõik oma erialasele tööle. Sellest tulenevalt vähendatakse kutse- ja kõrgkoolides õppekohtade arvu, aga tööandjad nõuavad juurde spetsialiste. Peale lõpetamist ei suunduta tööle peamiselt eriala edasi õppimise tõttu, kuid leidub ka neid, kes ei leia tööd muude tegurite tõttu (Lambing, Krusell, Rosenblad & Aarna 2016). Põhjuseid, miks ei ole tööle suundunud on leitud mitmeid erinevaid: tööotsijate liiga kõrge palgaootus; kogemuste puudumine; tööotsijate koostööoskuse puudumine; ei osata aega planeerida; ei taheta teha lihttöid; ei osata suhelda klientidega; pakutakse madalat palka; töö puudumine elukohas või selle läheduses; tööpakkumiste puudumine erialal; nooruses valitud eriala ei sobi enam; töökogemuste ebapiisavus, püsimatus töökohal; kaitseväge kohustuste täitmine ja lapse saamine (CV Keskus, 2016; Nestor, 2012).

Seega, tegureid, mis takistavad erialasele tööle suundumist on mitmeid. Erinevates uuringutes on nimetatud aga vähe neid tegureid, mis soodustavad erialase töö leidmist ja tööle suundumist. Positiivsete teguritena, tööle suundumise soodustajatena, on märgitud piirkonna erinevust, kuna linnade lähedal on lihtsam tööd leida. Samuti leitakse, et varasem praktikakogemus ja tutvused on eeliseks töökoha leidmisel (Nestor, 2012).

Uuringutes (CV Keskus, 2016; Lambing jt 2016; Nestor, 2012) on leitud mitmeid põhjuseid, miks kutsekooli vilistlased ei lähe oma erialasele tööle ning käesoleva tööga soovitakse välja selgitada kahe eriala näitel, millised tegurid soodustavad kutsekooli vilistlastel erialasele tööle suundumist ning leida peamised tegurid, mis takistavad vilistlasel erialasele tööle suundumist. Nendest tulenevalt on võimalik leida meetmeid, kuidas toetada vilistlasi ning teha koolidele ettepanekuid, mis aitavad kutsekooli lõpetanutel leida endale erialane töökoht. Erialadeks valiti õmbleja ja laotöötaja eriala seetõttu, et töö autorid on mõlema eriala vilistlased ja töötavad antud erialadel. Igapäevaselt puutuvad töö autorid kokku tööjõupuudusega oma erialal. Seda kinnitavad ka uuringud, et neil kahel erialal on tööjõupuudus, lõpetajaid on vähem kui tööturul pakutavat tööd (Kaelep & Leemet, 2017; Ungro & Leoma, 2018).

Seega on uurimisprobleemiks, millised tegurid aitavad kutsekooli vilistlastel suunduda erialasele tööle. Bakalaureusetöö eesmärgiks on kahe eriala näitel välja selgitada erialase töökoha leidnud vilistlaste osakaal ning võrrelda, missugused on vilistlaste hinnangul erialasele tööle suundumist soodustavad või takistavad tegurid ja nende ettepanekud erialasele tööle asumise soodustamiseks.

Bakalaureusetöö autorid kinnitavad, et mõlemad töö autorid on panustanud võrdselt kõikide töö osade koostamisse.

Järgnevalt antakse ülevaade erinevatest teguritest, mis võivad mõjutada kutsekooli lõpetajat tööle suundumisel. Tegurid võivad olla nii tööle suundumist soodustavad, kui ka takistavad.

Erialasele tööle suundumine

Kutseõppeasutuse seaduses (2013) on kirjas, et “Kutseõppe korraldamise eesmärk on luua võimalused sellise isiksuse kujunemiseks, kellel on teadmised, oskused ja hoiakud ehk kompetentsid ning vilumused ja sotsiaalne valmidus töötamiseks, ühiskonnaelus osalemiseks ja elukestvaks õppeks” (§ 3, lõige 1). Kuna koolilõpetaja peab olema valmis oma oskusi tööturul rakendama, siis tema õpitud oskused peavad olema vastavuses praeguse ja tuleviku tööturu vajadustega (Lambing et al., 2016). Meie keskkond muutub kiirelt ning kutseharidus on oluline, et muutuva tempoga kaasas käia.

Elukestev õpe on võimalik tänu laialdasele kutseharidussüsteemile ning erinevatele täienduskoolitustele (Calleja & Scheys, 2015). Õppimine ei ole vaid noorte jaoks, muutuva ja areneva ühiskonna tõttu tekib täiskasvanutel samuti vajadus end täiendada ja õppida juurde uusi oskusi (Forster, Bol & van de Werfhorst, 2016). Lapsed, noored ja täiskasvanud on kõik õppijad, kellele tuleb luua vastavalt nende vajadustele ja võimetele, õppimisvõimalused kogu elukaare jooksul, mis tagaks neile ühiskonnas, töö- ja pereelus väarika eneseteostuse võimalused (Eesti elukestva õppe..., 2014).

Kutsekooli lõpetanutel on lihtsam tööd leida kui neil, kellel puudub eriala, kuna kutsekooli vilistlased on omandanud juba mingisugused oskused ja kogemused (Forster et al., 2016; Nordman & Pasquier-Doumer, 2014). Kutseharidusprogrammi (2016) järgi õpitud oskused vananevad, tehnoloogia areneb ning tekib vajadus enese täiendamise järele. Selleks, et kindlustada tööandjaid professionaalse tööjõuga ning suurendada kutsehariduse vilistlaste tööle suundumise võimalusi, peab tööjõu vajadusi prognoosides arvestama nii tööturu kui ka rahvastikunäitajate muutustega. Brugia ja Babrauskiene (2018) leiavad, et kutseharidus peab käima muutustega kaasas või nendele kohe järgnema, tagamaks kvalifitseeritud tööjõudu, tänu millele saavad vilistlased omandada õiged töövõtted ja tehnikad.

Eesti elukestva õppe strateegia 2020 järgi peaksid õppekavad olema asjakohased ning kõigile peab olema kättesaadav info nii tööturu kui ka majanduse arengute kohta. Õppimisvõimalused ja karjääriteenused peaksid olema kvaliteetsed, paindlikud ning mitmekesiste valikutega, et suurendada õppijate võimalusi enesetäiendamiseks ja harimiseks, mis omakorda suurendaks erialase kvalifikatsiooniga töötajate arvu ühiskonnas, olenemata vanusest ja regioonist (Eesti elukestva õppe..., 2014).

Väga paljud ettevõtted peavad vajalikuks palgata kutseharidusega töötajaid, seda muidugi ettevõtte töö iseärasusi silmas pidades. Üldiselt võib siiski tõdeda, mida spetsiifilisemat ja tehnilisemat laadi on mingisuguse valdkonna ametid, seda olulisem on kutseharidusega töötaja ettevõtja jaoks (Nestor & Nurmela, 2013).

Ehituse valdkonnas esineb tööjõust puudust, kuna eriala ei ole noorte seas populaarne ja ei soovita teha füüsilist tööd. Probleemiks on ka eriala mittevastavus tööandjate vajadustele. Mõnda ehituse eriala õpetatakse mitmes koolis, teisi jällegi vähestes või puudub üldse koolituspakkumine (Lepik & Uiboupin, 2017). Sellest tulenevalt peavad koolid ja ettevõtted tegema koostööd, et koolitada välja vajaminevat tööjõudu (Ungro & Leoma, 2018).

Kaelep ja Leemet (2017) raporti järgi on transpordi ja logistika valdkonnas pidev tehnoloogia areng ning tänu sellele tekib iga aasta uusi töökohti ning tekib ka vajadus tööjõu järele. Raportis tuleb välja, et mõningate erialade arvelt võiksid koolid õpetada välja neid erialasid, milles on tööjõupuudus. Valdkonda tervikuna vaadates on piisavalt vajaminevat tööjõudu, kuid ettevõtjate arvates on mõningatele ametitele (veoauto-, bussijuht ja tehnikud) raske töötajaid leida ameti ebapopulaarsuse tõttu. Kuigi laotöötaja eriala ei ole noorte lõpetajate seas populaarne ja tegemist on mõõdukalt kahaneva põhikutsealaga, siis tööturul on selle eriala töötajatest puudus. Laotöötajate puhul oleks vaja suurendada hariduspakkumist, kuna nõudlus tööturul ületab pakkumise ja seda võiks teha nt transpordikorraldusega seotud ülepakkumiste arvelt (Kasvavad ja kahanevad..., 2019). Ka CV Keskuse (2016) uuringust selgus, et noored ei ole valmis tegema töid, mille järele on tööturul vajadus. Elanikkond vananeb ja seetõttu on puudust töölistest seal, kus on hetkel ka rohkem töötajaid - töötlev tööstus, kaubandus, ehitus, transport, tervishoid ja haridus. Seoses praeguste töötajate pensionile minekuga on vajadus need töökohad täita (Lambing et al., 2016).

Rõiva-, tekstiili- ja nahatööstuses on tööjõuna puudu õmblejatest, inseneridest ja erinevatest tehnoloogidest. Tööjõuvajadusest rohkem koolitatakse disainereid ja rätsepaid. Kuigi tööturul on neid piisavalt, aitab see oskus neil soovi korral siseneda ka eraettevõtlusesse (Ungro & Leoma, 2018). Ekspertide hinnangul ületab õmblejate puhul koolituspakkumine tööjõuvajadust kuid tööandjate hinnangul on ikkagi tööjõust puudus. Koolitatakse tööandjate vajadusest vähem, samas lõpetajad ei lähe tihti peale erialasele tööle (Kasvavad ja kahanevad..., 2019).

Laotöötaja ja õmbleja eriala vilistlased on valitud käesoleva töö uuritavateks ühise teguri tõttu, kuna mõlemal erialal on tööjõupuudus ja tegemist ei ole noorte seas populaarse ametiga.

Erialasele tööle suundumist soodustavad tegurid

Peamiseks teguriks on välja toodud asukoht, kus koolis käiakse või elatakse. Samuti on leitud, et linnades ja selle ümbruses elavatel inimestel on lihtsam leida tööd, kuna tööpakkujaid on seal rohkem ja ettevõtete vaheline koostöövõrgustik on tihedam. Koolides,

mis asuvad linnades, võivad olla paremad karjäärinõustamiskeskused ja tänu sellele on ettevalmistus töö leidmiseks tõhusam (Kong, 2017; Nestor 2012). Hwang (2017) leiab, et kooli lõpetanud kasutavad töö leidmisel ka eakaaslaste ning õppejõudude abi, kuid leiavad töökohad pigem siiski enda jõupingutuste kaudu.

Paljud koolilõpetajad töötavad õpingutega paralleelselt ning töökoha leidmist soodustab praktika sooritamine samas ettevõttes. Praktika käigus on õppijatel võimalus end teostada, tasu saada tehtud töö eest ning hiljem ka tööle jääda ettevõttesse (Jørgensen, 2013; Nestor, 2012). Koolid ja ettevõtjad võiksid teha rohkem koostööd, et parandada praktika kvaliteeti ning teha praktikakohtade leidmine õppuritele lihtsamaks. Kooli ajal läbitud praktikat peavad õpilased enda jaoks väga kasulikuks ja kindlasti üheks paremaks võimaluseks hiljem tööle saada (Nestor, 2012). Hwang (2017) aga leiab, et tööandjate silmade läbi ei pruugi praktilal saadud kogemus olla piisav tööalase konkurentsivõime jaoks. Eesti elukestva õppe strateegia 2020 järgi on plaan parandada praktika kvaliteeti ja tõsta huvi ettevõtjates, et pakkuda praktikakohti õppuritele (Eesti elukestva õppe...2014). Limberg (2016) arvates saaks kutsekoolide ja ettevõtete koostööd edendada, kui õpetajad tutvuksid ettevõtetes erinevate töövõtetega kuna tehnoloogia areneb ja õppekavad ei jõua sellele järele. Jørgensen (2013) järgi on väga kasulik õpipoisiõpe, kuna õpilasel on juba omandatud vajalikud teadmised ja oskused ning peale kooli lõpetamist on tööle suundumine lihtsam ja sujuvam. *Õpipoisiõpe ehk töökohapõhine õpe* on kutseõppe tasemeõppe vorm, mis toimub kutseõppeasutuse, ettevõtte ja õpilase koostöös ning õppe osakaal ettevõttes või asutuses on oluliselt suurem ja moodustab vähemalt 2/3 õppe mahust (Õpipoisiõpe, s.a.).

Kokkuvõtteks võib välja tuua järgmised erialasele tööle suundumist soodustavad tegurid: asukoht, linnades ja selle läheduses on rohkem tööd: karjäärinõustamine; tänu tutvustele on võimalik leida sobiv töökoht; praktika sooritamine annab töökogemuse; õpipoisiõpe.

Erialasele tööle suundumist takistavad tegurid

Tööle asumist soodustavaid tegureid on leitud mitmeid, kuid on ka neid tegureid, mis võivad saada takistuseks erialasele tööle suundumisel.

Palka ja töötingimusi peavad suurimaks teguriks need vilistlased, kes töötavad töökohal, mis jääb nende erialast väga kaugele. Olulist rolli mängib ka see, et nende elukohas või selle läheduses kas puuduvad tööpakkumised või -tingimused erialasele tööle või ei ole üldse tööd pakkuda. Ka huvipuudus õpitud eriala vastu võib olla põhjuseks. Varases nooruses tehtud erialavalik ei pruugi peale lõpetamist olla enam huvipakkuv ning seetõttu valitakse tööturul mõni teine sobivam töökoht (Nestor, 2012).

Kindlasti raskendab töökoha leidmist tööandjate poolne töökogemuse eelistamine erialasele haridusele. Kuna koolilõpetajal puuduvad erialased töökogemused, siis on tal väga raske võrdsetel tingimustel kandideerida tööle sellega, kellel küll puudub vastava eriala haridus, kuid on olemas vajalik töökogemus (Nestor, 2012). Teisest küljest on tööandjad huvitatud palkama neid lõpetanuid, kellel on parem ja kõrgem haridustase, kuna siinkohal mängib ka rolli kooli maine (Kong, 2017; Nikusekela & Pallangyo, 2016). Kõrgema haridustasemega lõpetanul on laiapõhjalised teadmised ning suurem võimalus leida töökoht (Leppik, 2018). Kui töökohale kandideerimise nõudeks ei ole kõrghariduse olemasolu vajalik, siis ei pruugi tööandjal olla haridusele vastavat töökohta pakkuda ning seetõttu ei ole kõrgharidus ka vajalik eeldus töökohale saamisel (Razak, Yusof, Syazana, Jaafar ja Talib, 2014; Nordman ja Pasquier-Doumer, 2014). Samas takistavad uute töötajate värbamist lõpetanute soov saada kõrget palka ning leida hästi tasustatud töökoht (CV Keskus, 2016; Kong, 2017). CV Keskus (2018) uuring näitab, et noortel on kõrge palgasoov, see ületab Eesti keskmist 300 euro võrra. Kõrgema haridustasemega lõpetanu soovib saada oma haridusele vastavat palka, kuid kui tööandja ise ei nõua töökohal kõrgemat haridust, siis ei võimalda ta ka paremat töötasu (Hwang, 2017).

Paraku on tööandjad kahtleval seisukohal noorte palkamise osas, Saarmanni (2016) sõnul on see seotud sellega, et iga paari aasta tagant on noortel soov töökohta vahetada. See paneb tööandja valiku ette, kas otsida uus töötaja või tõsta palka ja pakkuda uusi väljakutseid töökohal. CV Keskus (2018) uuring leiab, et mida andekam on töötaja, seda raskem on talle väljakutseid pakkuda ja ametis hoida. Jørgensen (2013) leiab, et kutsekooli lõpetanu õpib tööle saades uusi oskusi ja tööülesandeid ning tänu nendele võib tekkida soov vahetada töökoht uue ja parema vastu, kuid siiski püütakse leida uus erialane töökoht, kus end täiendada. Lisaks võib takistuseks olla ka sugu, noorte naiste palkamisega võib kaasneda olukord, kus jäädakse pere loomise tõttu töölt eemale ja seega leitakse tööandjate poolt põhjuseid, miks neid ei palgata. Pigem palgatakse neid lõpetajaid, kes on vanemad ja kellel

on mingisugused kogemused olemas (Kong, 2017; Nestor, 2012; Nikusekela & Pallangyo, 2016). Forster jt (2016) järgi on aga värskel kooli lõpetanul parem võimalus leida tööd kuna varasematel aastatel kooli lõpetanu teadmised ja oskused vananevad, sest tehnoloogia areneb kiiresti ja koolid püüavad sellega kaasas käia. Üheks oluliseks teguriks on koolist saadud kvalifikatsiooni vastavus tööturul pakutava tööga, kui vilistlasel pole oskusi, mida töökohas nõutakse, ei pruugi ta leida oma erialast tööd (Razak et al., 2014).

Hea võimalus neile, kes ei ole leidnud endale erialast töökohta on liituda töötukassa teenusega “Minu esimene töökoht”. Tööandjatele pakutakse toetust, sõlmimaks noortega töölepingu, et noortel oleks võimalik saada peale kooli lõpetamist esimene pikemaajaline töökogemus (Töötukassa, s.a). Rolli mängib ka töö leidmise kiirus. Peale kooli lõpetamist hakatakse tööd otsima ning kui erialast tööd ei leita, siis valitakse töö teisest valdkonnast (Lettmayr & Nehls, 2012).

Kokkuvõtvalt saab välja tuua mitmeid tegureid, mis võivad takistada erialasele tööle suundumist, näiteks pole tööpakkumisi lõpetanu erialal või ei ole palk sobiv. Ka elukohal on oluline roll, kuna maakohtades on töö leidmine raskendatud. Võib ka juhtuda, et nooruses valitud eriala vastu ei ole enam huvi ning tööle mineku asemel valitakse võimalus edasi õppida. Tööandjate jaoks on olulise tähtsusega läbi praktika eneseharimine ja praktiliste kogemuste saamine. Noortel lõpetajatel on tegelikkuses raske tööd leida, kuna tööandja jaoks võib erialasest haridusest olulisemaks osutuda hoopis varasem töökogemus, mida noortel koolilõpetajatel aga veel ei ole. Heidetakse ette ka seda, et kutsekooli lõpetajad pole piisavalt pädevad tööturule sisenemiseks kuna koolid ja ettevõtted teevad vähe koostööd. Tööturu nõuetele vastavaid töötajaid on võimalik koolitada tänu tihedale koostööle kooli ja ettevõtte vahel ning jälgides tööturul toimuvaid muutusi.

Bakalaureusetöö eesmärgiks on kahe eriala näitel välja selgitada erialase töökoha leidnud vilistlaste osakaal ning võrrelda, missugused on vilistlaste hinnangul erialasele tööle suundumist soodustavad või takistavad tegurid ja nende ettepanekud erialasele tööle asumise soodustamiseks.

Tulenevalt eesmärgist sõnastati järgmised uurimisküsimused:

1. Kui suur osakaal vilistlastest on leidnud endale erialase või sellele lähedase töö?
2. Millised tegurid on soodustanud erialasele tööle suundumist vilistlaste endi hinnangul?

3. Missugused tegurid on olnud erialasele tööle suundumisel takistuseks erialal mittetöötavatele vilistlastele nende endi hinnangul?
4. Kuivõrd erinevad omavahel kahe eriala vilistlaste hinnangud soodustavatele ja takistavatele teguritele?
5. Millised on vilistlaste endi ettepanekud erialasele tööle suundumise soodustamiseks?

Metoodika

Uurimuseks valiti kvantitatiivne uurimisviis, sest Õunapuu (2014) järgi on kvantitatiivse uurimisviisiga võimalik koguda andmeid paljude uuritavate kohta ning saada statistiliselt usaldusväärseid andmeid, millest teha järeldusi. Samuti kahe eriala esindajate hinnangute võrdlemine eeldab kvantitatiivset uurimust.

Valim

Töös kasutati kriteeriumvalimit. Valimi moodustamise kriteeriumiteks olid kutsekooli vilistlase staatus ja täpsemalt õmbluse- või laotöötaja eriala lõpetamine ajavahemikul 2014-2018. Andmeid koguti neist Eesti kutsekoolidest, kus on esindatud õmbluse- ja laomajandusega seotud erialad. Üldkogumisse olid kaasatud kõik õmbluse ja laotöötaja eriala vilistlased, kes on kutsekooli lõpetanud aastatel 2014-2018. Õmbleja ja rätsepa eriala vilistlasi oli nende aastate peale kokku 817 ja laotöötaja eriala vilistlasi 366 (Haridussilm, s.a.). Valimi suuruseks oli planeeritud 200 vilistlast. Õmbleja ja laotöötaja eriala valiti seetõttu, et töö autorid on mõlema eriala vilistlased ja töötavad antud erialadel. Igapäevaselt puutuvad töö autorid pidevalt kokku tööjõupuudusega oma erialal. Samuti on uuringutes leitud, et nendel kahel erialal on tööjõupuudus, lõpetajaid on vähem kui tööturul pakutavat tööd (Kaelep & Leemet, 2017; Ungro & Leoma, 2018).

Kokku saadi kahe eriala vilistlastelt läbi kolme kutsekooli ja sotsiaalmeedia tagasi 130 ankeeti, millest eemaldati kuus ankeeti puudulike vastuste tõttu ning neli ankeeti vale eriala tõttu. Andmeanalüüsis kasutatavaks valimiks kujunes seega kokku 120 vilistlast, 12

meest (10%) ja 108 naist (90%), vanusega vahemikus 20-65 eluaastat ($M = 30,12$; $SD = 9,832$)(vt Tabel 1). Kahe eriala keskmine vanuse jaotus oli statistiliselt oluliselt erinev ($t = -2,337$, $p < 0,05$). Õmbleja eriala vilistlaste keskmine vanus oli kõrgem kui laotöötajate vilistlaste vanus. Kõige suurem osakaal, 25% vastanuid, olid 2016. aastal lõpetanud vilistlasi (vt Tabel 2).

Tabel 1. *Vastanute jagunemine vanuse järgi*

Vanus	Sagedus	Protsent
20-30 aastat	78	65
31-40 aastat	26	22
41-50 aastat	9	7,5
51-60 aastat	5	4
61-70 aastat	2	1,5

Tabel 2. *Vastanute jagunemine lõpetamise aasta lõikes*

Lõpetamisaasta	Sagedus	Protsent
2014	25	20,8
2015	17	14,2
2016	30	25
2017	22	18,3
2018	26	21,7

Uurimuses vastas ankeedile 64 õmbleja (k.a rätsepa) eriala vilistlast ning 54 laotöötaja eriala vilistlast. Võrreldes kahe eriala vilistlasi, esines oluline erinevus ($\chi^2 = 11,302$, $p < 0,05$), suurem osa laotöötajatest omandas kutsekeskharidusõppe ning suurem osa õmblejatest omandas kutseõppe keskhariduse baasil. Haridustasemete järgi valimi jaotusest annab ülevaate Tabel 3.

Tabel 3. *Vastanute jagunemine haridustaseme järgi*

Haridustase	Sagedus	Protsent
Põhihariduse nõudeta kutseõpe	1	0,8
Kutseõpe põhihariduse baasil	20	16,8
Kutsekeskharidusõpe	47	39,5
Kutseõpe keskhariduse baasil	51	42,9

Mõõtevahendid

Andmete kogumiseks kasutati nii eesti- kui ka venekeelset ankeeti ja uuring viidi läbi veebipõhiselt. Veebipõhise küsitluse keskkonnaks kasutati Google Docs. Ankeet koostati toetudes varasematele uuringutele (Eesti kutseõppe..., 2017; Nestor, 2012) ning koostöös juhendajaga täiendati küsimusi vastavalt töö eesmärgile ja uurimisküsimustele (vt ankeet Lisa 1). Toetudes uurimisküsimustele, jäeti varasemates uuringutes kasutatud ankeetidest välja küsimused, mis otseselt vajalikku informatsiooni ei andnud. Välja jäeti küsimused, mis olid seotud palgaandmete, õppekorralduse, õpiprobleemide, kooli või eriala valikuga.

Ankeet koosnes kolmest osast.

- Erialal töötamisega ja/või mittetöötamisega seotud küsimused ning hinnangud soodustavate ja takistavate teguritele (13 küsimust). Kasutati suletud- ja avatud küsimusi. Suletud küsimustega saadi konkreetseid vastused - kas vilistlane töötab, kus töötab, kas on ettevõtja jms ning vilistlaste hinnanguid erinevate tegurite kohta mis seonduvad töötamise või mitte töötamisega. Avatud küsimustega oli võimalik koguda vilistlaste ettepanekuid.
- Isikulised taustandmed (2 küsimust). Küsiti vastaja vanust ja sugu.
- Õpingute taustandmed (3 küsimust). Küsiti õpingutega seotud andmeid - lõpetamise aasta, eriala, haridustase.

Protseduur

Andmeid koguti 2019. aasta veebruarist märtsini. Enne uuringu läbiviimist tehti jaanuaris pilootankeet, et suurendada valiidsust. Esmalt viidi läbi küsitlus kümne erineva eriala vilistlasega. Vilistlastele anti vastamiseks üks nädal ning saadud andmetest koostati kokkuvõtte. Piloteerijatel oli võimalus kommenteerida küsimusi, kui midagi jäi arusaamatuks. Vastavalt nende tähelepanekutele, muutsid töö autorid ühe küsimuse sõnastust ning jätsid ära viimase küsimuse/ettepaneku, millele ei saadud piloteerijate poolt ühtegi vastust.

Eesti Hariduse Infosüsteemist otsiti informatsiooni koolide kohta, kus õpetati uuritavaid erialasid. Seejärel saadeti koolide osakondade juhatajatele e-mailid küsimustega,

kas koolid on nõus osalema uuringus ning edastama meie ankeedi vilistlastele. Ühendust võeti kaheksa kutsekooliga üle Eesti. Uuringus osalemisega nõustus kolm kutsekooli, kaks kooli keeldusid osalemast ning kolmelt koolilt vastuseid ei saadud. Ankeedi jagamiseks kasutati ka sotsiaalmeediat. Ankeet koostati veebikeskkonnas GoogleForms, eesti ja vene keeles ning ankeedi link saadeti koolidele, kes edastasid lingi e-maili teel vilistlastele. Ankeedi tõlkisid vene keelde töö autorid ning lasid tõlke üle kontrollida kaastudengil, kelle emakeeleks on vene keel. Mõlemad ankeedid kõrvutati ja veenduti, et oleksid ühtmoodi mõistetavad.

Veebipõhist ankeeti on hea kasutada, sest vastuseid on võimalik kiiremini saada. Ankeedi vastamise tähtajaks anti üks nädal. Meeldetuletuseks saadeti e-mail ankeedi täitmise kohta veel kaks korda, nädalaste vahedega ning ankeedi täitmiseks anti mõlemal korral taas aega nädal. Sotsiaalmeedias tehti postitus nii avalikult kui ka kinnistes eriala gruppides, ankeet postitati kahel korral ja nädalase vahega. Andmekogumisel juhinduti Eesti Teadlaste Eetikakoodeksist (2002), informeerides uuritavaid uuringu eesmärgist ja selle vajalikkusest ning lubati töödelda ja hoida saadud informatsiooni vaid käesoleva töö kirjutamiseks. Ankeedile vastamine oli anonüümne ja vabatahtlik, vastaja ei pidanud oma nime kirjutama.

Andmeanalüüs

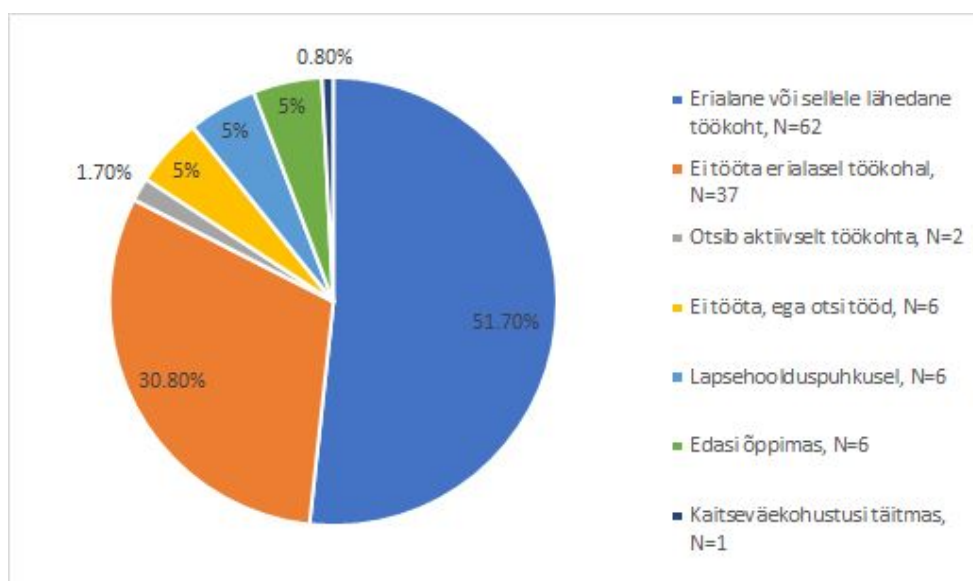
Uurimistöös kasutati andmete analüüsimiseks kvantitatiivseid ja kvalitatiivseid andmetöötlusmeetodeid. Kvantitatiivseks andmeanalüüsiks kasutati programme Microsoft Excel ja SPSS. Andmed koguti kokku tabelitöötlusprogrammi Microsoft Excel ning veebipõhise ankeedi küsimuste vastused muudeti numbrilisteks koodideks. Andmete analüüsimiseks kasutati programmi SPSS. Valimi taustandmete kirjeldamiseks kasutati kirjeldavat statistikat. Vanuse jaotuseks arvutati miinimum, maksimum, aritmeetiline keskmine ning standardhälve. Kahe eriala vanuselise jaotuse võrdlemiseks kasutasid töö autorid sõltumatute valimite t-testi. Haridustaseme jaotuses arvutati vastuste esinemise sagedus ja protsent. Uurimisküsimustele vastuste leidmiseks kasutati samuti kirjeldavat statistikat (protsent, mediaan). Kahe eriala vilistlaste erialasele tööle suundumise soodustavate ja takistavate teguritele antud hinnangute võrdlemiseks kasutasid autorid Mann-Whitney testi. Võrdlemisel kahe eriala vilistlaste erialase töökoha leidmise kiirust ning haridustaset kasutasid autorid hii-ruut testi.

Vilistlaste endi ettepanekute välja selgitamiseks avatud küsimustele antud vastustest, kasutati kvalitatiivset sisuanalüüsi. Tõstmaks uurimuse usaldusväärsust rakendati kaaskodeerimist. Töö autorid töötasid vilistlaste ettepanekud läbi eraldi, teineteisest sõltumatult. Vilistlaste vastused koondati sarnastesse tulpadesse, millest tekkisid alakategooriad. Vastused, kus nimetati enda tahet tööd teha, kohusetunnet ja muid omadusi koondati tulpa *isikuomadused* ning vastused, kus vilistlased kirjutasid praktikast ning selle võimalustest, koondati tulpa *praktika*. Saadud alakategooriaid võrreldi omavahel ning arutleti tulemuste üle. Seejärel moodustati peakategooriad, näiteks palk ja töötingimused on tegurid, mis tulenevad tööandjast, seega peakategooriaks sai *tööandjast tulenevad tegurid*. Kategooriaid kõrvutati omavahel ja arutati läbi, kuni leiti üksmeel. Lõpuks koostati koodipuu, mille pealt vaadati üle, kas kõik vilistlaste vastused koonduvad tulpadesse, millest tuletati alaja peakategooriad (vt Lisa2).

Tulemused

Erialase töö leidnud vilistlased

Esmalt analüüsiti vilistlaste osakaalu, kes on leidnud endale erialase või sellele lähedase töö. Andmeanalüüsi tulemusena selgitati välja, et natukene üle poolte (51,7%) vilistlaste on leidnud endale erialase või sellele lähedase töö (vt Joonis 1).

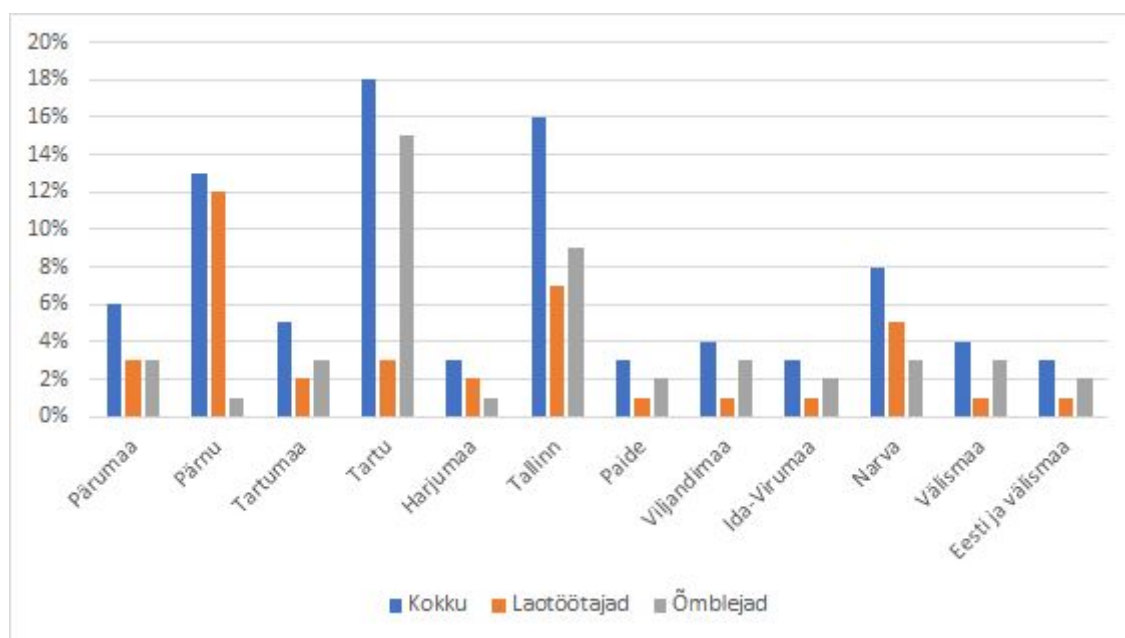

Joonis 1. Erialase töökoha leidnud vilistlaste osakaal (N = 120)

Erialasel või sellele lähedasel töökohal töötas 62 vilistlast (51,7%) ning jagunesid töö leidmise kiiruse järgi järgnevalt: 31% vilistlastest töötas erialasel töökohal juba enne kooli lõpetamist ning kohe peale kooli lõpetamist leidis töökoha 27,6% vilistlastest. Mõne kuu pärast leidis töökoha 24,1% ning rohkem kui mõne kuu pärast peale lõpetamist leidis erialase töökoha 17,2% vilistlastest. Erialase töö leidmise kiiruse vahel kahe eriala võrdlemisel esines statistiliselt oluline erinevus ($\chi^2=7,889$, $p<0,05$), laotöötajad leidsid kiiremini erialase töökoha kui õmblejad.

Ettevõtjaid või selle osanikke ning füüsilisest isikust ettevõtjaid (FIE) oli 20% vilistlastest. Neid, kes ei olnud ettevõtjad ega sellega seotud oli 80%, kellest 29,2% oli siiski mõelnud hakata tegelema ettevõtlusega.

Lisaks näitavad uurimistulemused, et need vilistlased, kes on leidnud endale kas erialase või mõne muu töökoha töötavad enamasti suuremates linnades (N = 99): Tartu (18,4%); Tallinn (16,3%); Pärnu (13,3%); Narva (8,2%) (vt Joonis 2).

Joonis 2. Vilistlaste töökohtade jaotumine asukohtade kaupa

Erialasele tööle suundumist soodustavad tegurid

Soodustavate tegurite kohta arutati protsendid ja mediaanid, et teada saada millised on vilistlaste endi hinnangud erialasele tööle suundumist soodustavate tegurite kohta. Kirjeldav statistika koostati nii üldvalimi kohta kui ka kahe eriala kohta eraldi. Vaadates positiivsete vastuste protsenti (pigem nõustun ja kindlasti nõustun) selgub, et kõige enam on vilistlased nõustunud, et tööle asumist soodustab see, et *eriala on huvitav* (94,6%) ning kõige vähem nõustutakse, et *tänu haridusele oli töökoha leidmine lihtne* (57,5%)(vt Tabel 4).

Tabel 4. Erialasele tööle suundumist soodustavad tegurid

Tegur	Eriala	Mediaan	Võrdlus Mann- Whitney testU	Ei nõustu üldse ja pigem ei nõustu (%)	Nõustun ja ei nõustu ka(%)	Pigem nõustun ja kindlasti nõustun (%)
Eriala on huvitav	Laotöötaja	4		2	4	94
	Õmbleja	5		1,6	3,3	95
	Koos*	5	U=1228 p=0,108	1,8	3,6	94,6
Head töö- tingimused	Laotöötaja	5		-	11,1	88,9
	Õmbleja	5		1,6	3,3	95
	Koos	5	U=1605 p=0,788	0,9	7	92,2
Hea palk	Laotöötaja	5		-	9,3	90,7
	Õmbleja	5		6,6	4,9	88,6
	Koos	5	U=1555,5 p=0,542	3,5	7	89,5
Tutvused	Laotöötaja	5		11,3	13,2	75,4
	Õmbleja	5		9,8	4,9	85,2
	Koos	5	U=1469,5 p=0,353	10,5	8,8	80,7
Tänu minu haridusele oli töökoha leidmine minu jaoks lihtne	Laotöötaja	4		19,2	21,2	59,6
	Õmbleja	4		13,1	31,1	55,7
	Koos	4	U=1530 p=0,738	15,9	26,5	57,5

Märkus: Koos = üldvalimi hinnangud kahel erialal koos.

* esineb statistiliselt oluline erinevus

Terviktabel vt Lisa 3

Erialasele tööle suundumist takistavad tegurid

Uurimisküsimusele vastuse leidmiseks arvutati protsendid ja mediaanid, et teada saada millised on vilistlaste endi hinnangud erialasele tööle suundumist takistavate tegurite kohta. Võrdlemaks kahe eriala vilistlase antud hinnanguid tegid autorid Mann-Whitney testi.

Vaadates positiivsete vastuste protsenti (vt Tabel 5 pigem nõustun ja kindlasti nõustun) tulpa selgus, et vilistlased nõustuvad kõige rohkem sellega, et erialasele tööle suundumist takistab asjaolu, et *ei olnud erialase töö pakkumisi elukohas või selle läheduses* (56,9%). Kõige vähem nõustutakse takistava tegurina väitega *töötasin sellel kohal juba kutsekooli ajal* (13,2%)(vt Tabel 5).

Kahe eriala vastajate võrdluses ilmneseid statistiliselt olulised erinevused viie takistava teguri puhul. Õmblejate arvates oli kõige suuremaks takistuseks see, et *praeguse töökoha palk on parem kui erialase töö oma* (66,7%), samamoodi arvavad vaid 39,3 % laotöötajatest. Nimetatud teguri puhul leiti ka statistiliselt oluline erinevus kahe eriala vahel ($U=237,5, p<0,05$).

61% õmbleja eriala vilistlastest ning 46,4% laotöötaja eriala vilistlastest hindas teguri *erialal pakutakse madalat palka* takistuseks, millel esines statistiliselt oluline erinevus kahe rühma hinnangute vahel ($U=302,5, p<0,05$). Statistiliselt oluline erinevus ($U=226, p<0,05$) esines ka teguril *mind pole erialasele tööle võetud vähese kogemuse tõttu*, kus laotöötajate eriala vilistlased pidasid seda olulisemaks takistuseks kui õmblejad.

Teguril *ei olnud üldse erialase töö pakkumisi* esines statistiliselt oluline erinevus ($U=245,5, p<0,05$) ning samuti esines erinevus ka teguril *ei olnud erialase töö pakkumisi minu elukohas või selle läheduses* ($U=245, p<0,05$). Mõlemat tegurit pidasid laotöötajad olulisemaks takistavaks teguriks kui õmblejad.

Tabel 5. Erialasele tööle suundumist takistavad tegurid

Tegur	Eriala	Mediaan	Võrdlus Mann- Whitney testU	Ei nõustu üldse ja pigem ei nõustu (%)	Nõusun ja ei nõustu ka (%)	Pigem nõustun ja kindlasti nõustun (%)
Ei olnud erialase töö pakkumisi minu elukohas või selle läheduses	Laotöötaja	4		14,3	10,7	75
	Õmbleja	3		40	20	40
	Koos	4	U=245* p=0,005	27,5	15,5	56,9
Erialal pakutakse madalat palka	Laotöötaja	3		32,1	21,4	46,4
	Õmbleja	4		9,7	29	61
	Koos	4	U=302,5* p=0,04	20,4	25,4	54,2
Praeguse töökoha palk on parem kui erialase töö oma	Laotöötaja	3		25	35,7	39,3
	Õmbleja	5		14,8	18,5	66,7
	Koos	4	U=237,5* p=0,014	20	27,3	52,7
Praeguse töökoha töötingimused on paremad kui erialase töö oma	Laotöötaja	3		25	28,6	46,4
	Õmbleja	3		18,5	40,7	40,7
	Koos	3	U=361,5 p=0,774	21,8	34,5	43,6
Ei olnud üldse erialase töö pakkumisi	Laotöötaja	4		21,4	21,4	57,1
	Õmbleja	3		43,4	33,3	23,4
	Koos	3	U=245,5* p=0,005	32,7	27,6	39,6
Mind pole erialasele tööle võetud vähesel kogemuse tõttu	Laotöötaja	3		40,7	25,9	33,3
	Õmbleja	1		75,0	14,3	10,7
	Koos	2	U=226* p=0,008	58,2	20	21,8
Töötasin sellel kohal juba kutsekooli ajal	Laotöötaja	1		80,8	3,8	15,3
	Õmbleja	1		77,8	11,1	11,1
	Koos	1	U=347,5 p=0,937	79,2	7,5	13,2

Märkus: Küsimusele vastanud mittetöötavaid vilistlasi oli kokku 58, laotöötajatest vastas 23 ja õmblejatest 35 vilistlast.

* esineb statistiliselt oluline erinevus

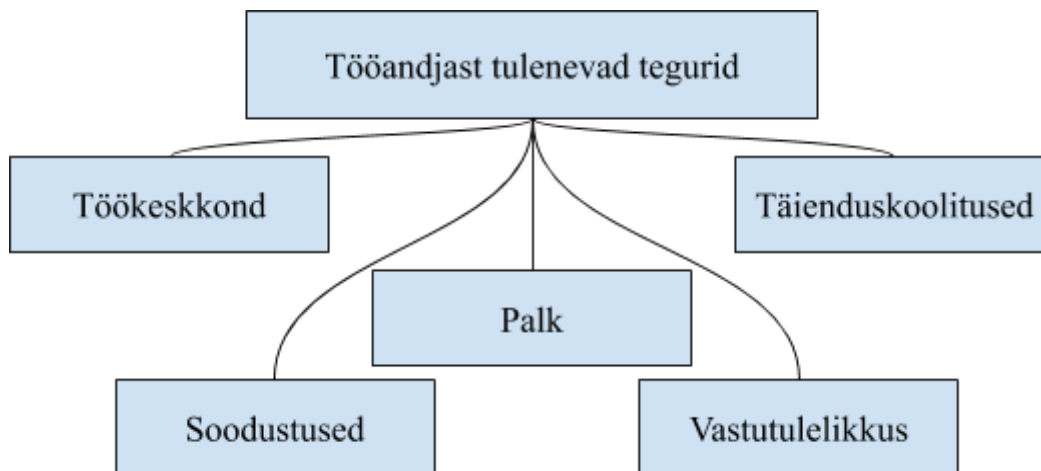
Terviktabel vaata Lisa 4

Ettepanekud, mis toetaksid erialasele tööle suundumist vilistlaste endi hinnangul

Vilistlaste ettepanekutest parema ülevaate saamiseks tehti koodipuu (vt Lisa 2), kus tekkisid ala- ja peakategooriad. Saadud tulemuste põhjal eristus kolm peakategooriat: *tööandjast tulenevad tegurid*; *vilistlaste tausta tegurid* ja *tegurid riiklikul tasemel*. Tulemuste ilmestamiseks lisati ka mõned tsitaadid ankeedis olevatest vastustest.

Tööandjast tulenevad tegurid

Tööandjast tulenevate tegurite alla koondus viis alakategooriat (vt Joonis 3).

Joonis 3. Ettepanekud, mis soodustaksid erialasele tööle suundumist - kategooria: tööandjast tulenevad tegurid

Vilistlaste ettepanekute kohaselt on oluline, milline on töökeskkond, kollektiiv peaks olema nii koostöö- kui ka abivalmis. Samuti arvati, et töö võiks olla paindlik, näiteks tööoperatsioonid võiks aeg ajalt muuta ning töötingimused võiksid olla rahulikud. Samuti peeti tähtsaks kindlat graafikut ja tööaegu, vilistlased ei taha käia vahetustega tööl ega teha liinitööd.

Enim mainiti ettepanekute osas palka, mis võiks olla konkurentsivõimeline. Samuti mainiti täienduskoolitusi. Tänu koolitustele on võimalik end harida ja arendada ning see annab töötajale võimaluse end tööandja silmis vajalikuks muuta. Üheks oluliseks teguriks toodi välja ka soodustused. Töökoht võiks pakkuda soodustusi nii elamise, transpordi kui ka

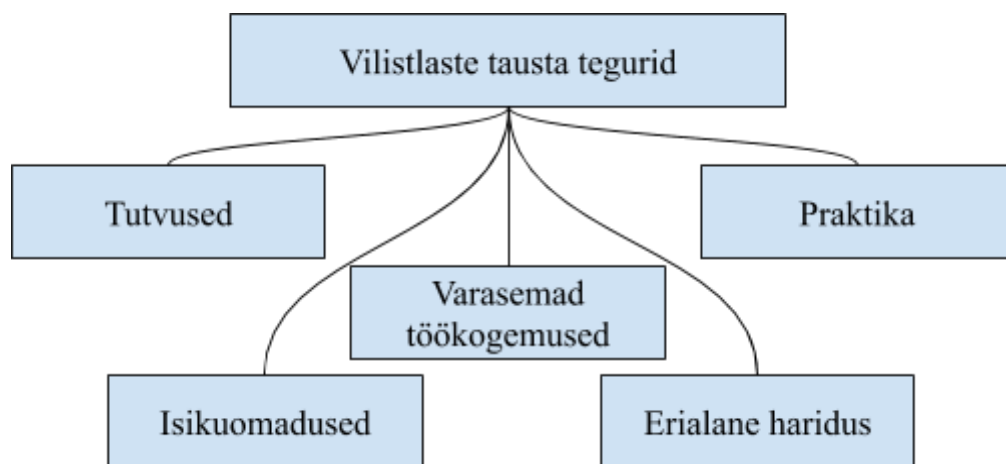
toitlustuse näol. Lisaks selle leiti, et tööandjad võiksid olla vastutulelikumad, noortele tuleb anda võimalus töötada, mille käigus saavad nad kogemusi ning mingi aja jooksul tõestada, kui täisväärtuslikud töötajad nad on.

27. vastaja: *Avatud anda tööd noortele just koolist tulnutele kellel puudub eelnev töökogemus. Kiirus ei pruugi kohe ju tasemel olla, aga see tuleb aja jooksul.*

92. vastaja: *Palk on kindlasti väga oluline. Tööandja võiks rohkem toetada koolist tulnud õpilasi ja pakkuda esimestel kuudel neile tuge ja vajadusel ka täienduskoolitust.*

Vilistlaste taustategurid

Vilistlaste taustategurite alla koondus viis alakategooriat (vt Joonis 4).

Joonis 4. Ettepanekud, mis soodustaksid erialasele tööle suundumist - kategooria: vilistlaste tausta tegurid.

Selgus, et tutvused on vilistlaste jaoks tähtsal kohal, tänu neile on võimalik leida lihtsamini ja paremate tingimustega erialane töö. Näiteks saadi tuttavate kaudu teada vabanevatest töökohtadest või tuttavate kaudu soovitati tööle. Siinkohal mängib rolli ka praktika sooritamine ettevõttes. Tänu kooli ajal sooritatud heale praktikale on võimalus saada peale lõpetamist tööpakkumine sama ettevõtte poolt. Mida rohkem on praktikat, seda suurem võimalus on leida töökoht, mille töö ja keskkonnaga ollakse juba kursis. Toodi välja ka seda, et praktikat võiks olla rohkem õpingute ajal, sest praktikal omandatud oskused ja saadud töökogemus on tööandja jaoks väga oluline.

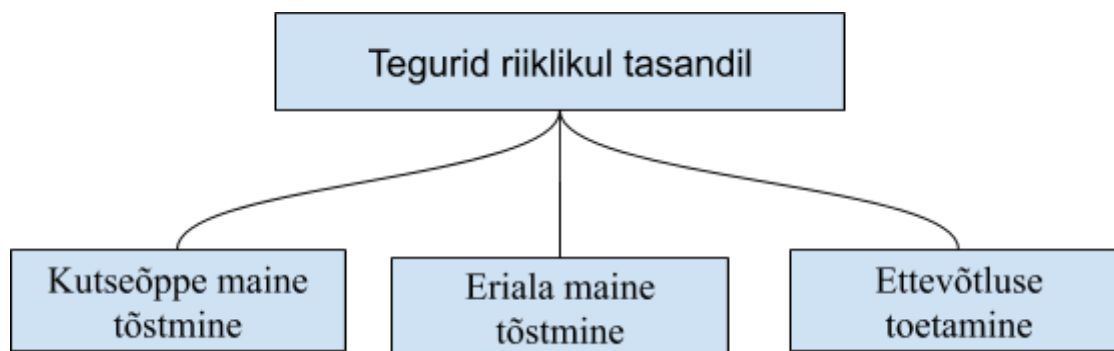
Vilistlaste arvates on ettevõtjate jaoks oluline töötaja, kellel on mingisugused teadmised ja oskused juba olemas. Lisaks on kursis töö iseloomuga ning omab erialaseid teoreetilisi teadmisi. Samuti peab vilistlaste arvates ise välja näitama tahet ja huvi teha tööd ning ei tohiks esialgu palju nõuda. Töö leidmiseks tuleb ise aktiivselt tööd otsida ja oma initsiatiivi välja näidata.

97. vastaja: *Praktika kindlasti. Mida rohkem praktikat seda paremini õpid tööd tegema ja omandada vajalikud oskused. Praktika ja teooria on mõneti erinev.*

62. vastaja: *Tutvused on väga olulised, elukoht samuti. Praktikat hästi tehes võidakse hiljem ka tööd pakkuda. Ise peab olema tragi ja näitama tahet tööd teha.*

Tegurid riiklikul tasemel

Riiklikul tasemel tegurite alla koondus kolm alakategooriat (vt Joonis 5).

Joonis 5. Ettepanekud, mis soodustaksid erialasele tööle suundumist - kategooria: tegurid riiklikul tasandil

Uurimuse tulemustest saadi teada, et 20% vilistlastest tegeles ise ettevõtlusega ning vilistlaste sõnul võiks koolides olla näiteks ettevõtluse baaskursus, mis aitaks alustaval ettevõtjal kiiremini ja edukamalt hakkama saada. Vilistlased on maininud, et ühiskonna suhtumist peab muutma kutseõppe suhtes. Endiselt pole noorte seas kutsekoolis õppimine eriti populaarne. Eriti halb maine on töötleva tööstuse, mille töid välja õmbluse eriala vilistlased.

23. vastaja: *Euroopas on töötlev tööstus top viies ja seda hinnatakse, eestis häbened suurelt silmad maapõhja kui tegutsed sellel erialal! Ühiskonna suhtumist peaks muutma.*

24. vastaja: *Ettevõtluse toetamine ja lõpptarbija teadlikkuse tõstmine.*

Arutelu

Bakalaureusetöö eesmärgiks oli välja selgitada ja võrrelda kahe eriala näitel erialase töökoha leidnud vilistlaste osakaal, erialasele tööle suundumist soodustavad või takistavad tegurid vilistlaste hinnangul ja vilistlaste ettepanekud erialasele tööle asumise soodustamiseks. Käesolevas peatükis arutletakse uurimuse tulemuste üle uurimisküsimuste kaupa.

Kui suur osakaal vilistlastest on leidnud endale erialase või sellele lähedase töö?

Tulemustena selgus, et natukene üle poolte vilistlaste oli leidnud endale erialase või sellele lähedase töö.

Millised tegurid on soodustanud erialasele tööle suundumist vilistlaste endi hinnangul?

Tulemustena saadi teada peamised tegurid, mis soodustavad erialasele tööle suundumist. Enim hinnati soodustavateks teguriteks: *eriala on huvitav, head töötingimused, hea palk, tutvused, elukoha lähedus ning praktika*. Varasemates uuringutes (Hwang, 2017; Jørgensen, 2013 & Nestor, 2012) oli ära mainitud soodustavate teguritena samuti *tutvuseid, praktikat ja elukoha lähedust*. Uudseks saab pidada vilistlaste jaoks hinnangut *heade töötingimuste* üle, soovitakse head graafikut, rahulikke töötingimusi ning head kollektiivi.

Missugused tegurid on olnud erialasele tööle suundumisel takistuseks erialal mittetöötavatele vilistlastele nende endi hinnangul?

Peamised takistavad tegurid, miks ei suunduta erialasele tööle olid: *ei olnud erialase töö pakkumisi minu elukohas või selle läheduses, erialal pakutakse madalat palka, praeguse töö palk on parem kui erialase töö oma*. Uuringus (Nestor, 2012) on peamisteks takistavateks teguriteks välja toodud, et *elukoha läheduses puuduvad tööpakkumised ning eriala ei ole enam huvitav*. Lambing jt (2016) leidsid uuringus, et peamiselt ei suunduda tööle eriala edasi õppimise tõttu, käesoleva tööga selgitati välja, et laotöötajatest ja õmblejatest ei suundunud tööle edasi õppimise tõttu 5% vastanutest.

Kuivõrd erinevad omavahel kahe eriala vilistlaste hinnangud soodustavatele ja takistavatele teguritele?

Kahe eriala vilistlaste antud hinnangud erialasele tööle suundumist soodustavate tegurite kohta olid sarnased, olulisi erinevusi ei leitud. Takistavate teguritena ilmnesis statistiliselt olulised erinevused teguritel: *erialal pakutakse madalat palka, praeguse töökoha palk on parem kui erialase töö oma, mind pole erialasele tööle võetud vähese kogemuse tõttu, ei olnud üldse erialase töö pakkumisi ning ei olnud erialase töö pakkumisi minu elukohas või selle läheduses.*

Tulemustena selgus, et enim hinnati neid tegureid takistavateks, mis on seotud palgaga, kas *erialal pakutakse madalat palka* või on *praegusel töökohal parem palk*, mis oli ka õmblejate seas suurema hinnanguga tegurid. Varasemates uuringutes (CV Keskus, 2016; CV Keskus, 2018 & Kong, 2017) on samuti kirjutatud noorte soovist saada hästi tasustatud töökohale ning soovitakse kõrget palka, sellest tulenevalt võivadki vilistlased valida erialase töö asemel mõne teise töö.

Laotöötajad andsid kõrgema hinnangu teguritele: *praeguse töökoha töötingimused on paremad kui erialase töö oma; ei olnud üldse erialase töö pakkumisi ning ei olnud erialase töö pakkumisi minu elukohas või selle läheduses.* Selgus, et vilistlased peavad töötingimuste all tähtsaks kindlat graafikut ja kollektiivi ning rahulikku töökeskkonda. Uuringutes (Kong, 2017; Nestor, 2012) on samuti välja toodud elukoha lähedust kuna linnades on rohkem tööd ning ka koostöövõrgustik on tihedam. Enamus suurtest ettevõtetest, kes pakuvad tööd laotöötajatele ja õmblejatele asuvad linnades või selle lähiümbruses ning selle tõttu on lihtsam leida tööd neil, kes elavad samuti kas linnas või selle läheduses.

Millised on vilistlaste endi ettepanekud erialasele tööle suundumise soodustamiseks?

Mitmeid ettepanekuid esitati töökeskkonna osas, näiteks soovitakse rahulikke töötingimusi, kindla graafikuga tööd ning ei soovita liinitööd. CV Keskus (2016) uuringus on leitud, et noored ei ole valmis töötama töökohtades, kus on tööjõupuudus, näiteks töötlev tööstus, kaubandus, ehitus. Vilistlaste arvates võiksid ettevõtjad olla vastutulelikumad ning palgata noori töötajaid, Saarmann (2016) on leidnud, et ettevõtjad on kahtleval seisukohal noorte palkamisel. Tuleb ette noorte soovi vahetada töökohti iga paari aasta tagant. Jørgensen (2013) on kirjutanud, et kutsekooli lõpetanu õpib tööle saades uusi oskusi ning tänu nendele võibki tekkida soov töökohta vahetada, kuid püütakse siiski jääda erialase ameti peale.

Vilistlased on välja toonud praktika olulisuse ning nende arvates peaks õppekavas olema ette nähtud rohkem praktika tunde. Praktikast läbides omandatakse vajalikke oskusi, saadakse töökogemusi ning ka tutvusi, mis aitavad hiljem tööd leida. Jørgensen (2013) ja Nestor (2012) on samuti täheldanud, et läbides eduka praktika on võimalik saada ettevõttesse tööle.

Töö piirangud ja praktiline väärtus

Vastavalt Isikuandmete kaitse seadusele (Isikuandmete..., 2018), ei ole kutsekoolidel õigust edastada kooli vilistlaste andmeid kolmandatele isikutele. Sellest tulenevalt puudub töö autoritel võimalus koolide kaudu ise vilistlastega kontakti saada ning seetõttu puudub ka ülevaade, kui paljudele vilistlastele ankeet edastati.

Käesoleva töö kõige suuremaks piiranguks võib pidada väikest valimit ($N=120$) mistõttu ei saa tulemusi üldistada. Selleks, et uurimistulemused oleksid üldistatavad, tuleks edaspidi läbi viia samalaadne uurimus suurema ja esindusliku valimiga.

Piiranguks võib ka pidada valimi ebavõrdset jagunemist Eesti lõikes ning kuna veebipõhist ankeeti jagati ka sotsiaalmeedias, siis tuli arvestada asjaoluga, et ankeet ei pruukinud olla kättesaadav kõikidele, kes vastasid valimi kriteeriumitele ning puudub ülevaade, kas ankeedile võidi vastata ka mitmel korral. Ühekordse vastamise tagamiseks oleksid töö autorid saanud koguda e-maili aadresse, mis oleksid töö kirjutamisel jäänud anonüümseteks.

Vaatamata mõningatele piirangutele on bakalaureusetöö autorite arvates tööl ka piisavalt praktilist väärtust. Seda näiteks tööandjatele, kes saaksid paremini toetada vilistlaste erialasele tööle minekut, andes võimaluse neile noortele, kellel kooli lõpetades veel töökogemust ei ole. Vilistlaste sõnul on väga oluline tööandjate poolne toetus töö leidmisel ja samuti töökeskkonnas toime tulekul.

Kutsekoolide ja hariduskorraldajate seisukohalt on antud tööst mõtteainet, arvestades vilistlaste ettepanekuid. Vajadusel muuta ebapopulaarsete erialade õppekorraldust, lähtudes tööturu vajadustest. Kui tehnoloogia arengut arvestades võib õmbleja eriala muutuda vähem oluliseks ja vajalikuks tööturul, siis tuleks vähendada koolituspakkumisi tasemeharidusest kursustepõhiseks ja pöörata suuremat rõhku konstruktoritele ja tootearendus tehnoloogidele.

Üldhariduskoolide lõpetajatel, kellel ootab ees eriala valimine ja hiljem tööturule sisenemine, oleks samuti mõtteainet antud tööst. Eriala valikul tuleb lähtuda kindlasti ka tööturust, et hiljem poleks probleemi töö leidmisega.

Tänuõnad

Oleme tänulikud koolidele, kes olid nõus osalema meie uurimistöös ning vilistlastele, kelle vastuste abil sai käesolev bakalaureusetöö võimalikuks. Täname kaastudengit Aleksander Pulveri, kes vaatas üle venekeelse ankeedi tõlke.

Samuti suured tänud oma töö juhendajale Merle Taimalule, kelle ettepanekud ja soovitused aitasid kaasa meie töö valmimisele. Täname ka oma perekondi mõistva suhtumise ja toetuse eest.

Autorsuse kinnitus

Kinnitame, et oleme koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrektselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Kasutatud kirjandus

- Brugia, M., & Babrauskiene, T. (2018). *Globalisation opportunities for VET How European and international initiatives help in renewing vocational education and training in European countries*. Cedefop, Luxembourg: Publications Office of the European Union. Külastatud aadressil http://www.cedefop.europa.eu/files/5571_en.pdf
- Calleja, J., & Scheys, M. (2015). *Job-related adult learning and continuing vocational training in Europe*. Cedefop, Luxembourg: Publications Office of the European Union. Külastatud aadressil http://www.cedefop.europa.eu/files/5548_en.pdf
- CV Keskus: *Tööjõupuudus on kasvatanud iga teise töötaja töökoormust*. (2016). Külastatud aadressil <http://www.personaliuudised.ee/uudised/2016/11/22/cv-keskus-toojoupuudus-on-kasvatatud-iga-teise-tootaja-tookoormust>
- CV Keskus: *Noored soovivad teenida enam kui 1400 eurot kätte*. (2018). Külastatud aadressil <https://www.cvkeskus.ee/karjaarikeskus/tooturu-uudised/palk/noored-soovivad-teenida-enam-kui-1400-eurot-katte>
- Eesti elukestva õppe strateegia 2020. (2014). Tallinn. Külastatud aadressil: <https://www.hm.ee/sites/default/files/strateegia2020.pdf>
- Eesti Kutseõppe 2015-2016. aasta vilistlaste uuring. (2017). Ernst & Young Baltic AS. Külastatud aadressil <https://www.hm.ee/sites/default/files/uuringud/lopparuanne.pdf>
- Eesti Teadlaste Eetikakoodeks. (2002). Külastatud aadressil http://www.akadeemia.ee/_repository/File/ALUSDOKUD/Eetikakoodek2002.pdf
- Forster, G., Bol, T., & van de Werfhorst, H. (2016). Vocational Education and Employment over the Life Cycle. *Society for Sociological Science*, 3, 473-494.
- Haridussilm (s.a.). Külastatud aadressil <http://www.haridussilm.ee/>
- Hwang, Y. (2017) What Is the Cause of Graduates' Unemployment? Focus on Individual Concerns and Perspectives. *Journal of Educational Issues*, 3, 1-10.
- Isikuandmete kaitse seadus (2018). *Riigi teataja I*, 04.01.2019, 11. Külastatud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/104012019011>
- Jørgensen, C. (2013). The role and meaning of vocations in the transition from education to

- work. *International Journal of Training Research*, 11, 166-183.
- Kaelep, T., Leemet, A. (2017). *Tulevikuvaade tööjõu- ja oskuste vajadusele Transport, logistika, mootorsõidukite remont ja hooldus*. Uuringu aruanne. SA Kutsekoda, Tallinn. Külastatud aadressil
http://oska.kutsekoda.ee/wp-content/uploads/2016/04/TLM_terviktekst.pdf
- Kasvavad ja kahanevad põhikutsealad* (2019). Külastatud aadressil
<https://oska.kutsekoda.ee/oska-valdkonnad/>
- Kong, J. (2017). Factors Affecting Employment and Unemployment for Fresh Graduates in China. Liu, Y. (Eds.), *Unemployment* (pp. 53-70). Kyoto University, Japan.
- Kutseharidusprogramm 2017-2020* (2016). Külastatud aadressil
https://www.hm.ee/sites/default/files/kutseharidusprogramm_2017-2020.pdf
- Kutseharidusstandart (2013). *Riigi teataja I*, 28.08.2013, 13. Külastatud aadressil
<https://www.riigiteataja.ee/akt/128082013013?leiaKehtiv>
- Kutseõppeasutuse seadus (2013). *Riigi Teataja I*, 02.07.2013.1. Külastatud aadressil
<https://www.riigiteataja.ee/akt/102072013001?leiaKehtiv>
- Lambing, M., Krusell, S., Rosenblad, Y., & Aarna, O. (2016). *Eesti tööturg täna ja homme*. SA Kutsekoda, Tallinn. Külastatud aadressil
http://oska.kutsekoda.ee/wp-content/uploads/2017/02/Eesti_tooturg.pdf
- Lepik, I. & Uiboupin, M. (2017b) *Tulevikuvaade tööjõu- ja oskuste vajadusele: ehitus*. Uuringu terviktekst. Sa Kutsekoda, Tallinn. Külastatud aadressil
<http://oska.kutsekoda.ee/wp-content/uploads/2018/02/OSKA-Ehitus-terviktekst.pdf>
- Leppik, M. (2018). Kutse- ja kõrgharidusõpingud lõpetanute edukus tööturul 2016. Tartu: Haridus- ja Teadusministeerium.
- Lettmayr, C., & Nehls, H. (2012). *From education to working life. The labour market outcomes of vocational education and training*. Cedefop, Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Limberg, M. (2016). *Tööjõuvajaduse uuring lõputööde põhjal*. Publitseerimata lõputöö. Tallinna Tehnikakõrgkool.
- Nestor, M. (2012). *Kutseõppeasutuste vilistlaste uuring*. Tallinn: Praxis. Külastatud aadressil:
https://www.kutsekoda.ee/fwkc/contenthelper/10373139/10431393/kutseõppeasutuste_vilistlaste_uuring.pdf
- Nestor, M., & Nurmela, K. (2013). *Kutseharidus ja muutuv tööturg*. Tööandjate uuringu

lõpparuanne. Tallinn: Praxis. Külastatud aadressil

http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/40975/Kutsehar_tooturg.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Nikusekela, N., & Pallangyo, E. (2016). Analysis of Supply Side Factors Influencing

Employability of Fresh Higher Learning Graduates in Tanzania. *Global Journal of human-social science*, 16, 21-27.

Nordman, C., & Pasquier-Doumer, L. (2014). Vocational education, on-the-job training, and

labour market integration of young workers in urban West Africa. *Prospects: Quarterly Review of Comparative Education*, 44, 445-462.

Razak, M., Yusof, A., Syazana, W .N., Jaafar, W. E., & Talib, A. (2014) Factors Influencing

Unemployment among Graduates in Malaysia – An Overview. *Journal of Economics and Sustainable Development*, 5, 168-173.

Saarmann, T. (2016). *Palk kasvab? Milline saab olema tööturu seis 2017. aastal?*

Ärileht. Külastatud aadressil

<http://arileht.delfi.ee/news/uudised/palk-kasvab-milline-saab-olema-tooturu-seis-2017-aastal?id=76178041>

Schwandt, H., & von Wachter, T. (2019). Unlucky Cohorts: Estimating the Long-Term

Effects of Entering the Labor Market in a Recession in Large Cross-Sectional Data Sets. *Journal of labor economics*, 37, 161-198.

Töötukassa (s.a.) Külastatud aadressil

<https://www.tootukassa.ee/content/toetused-ja-huvitised/minu-esimene-tookoht>

Ungro, A., & Leoma, R. (2018). *Tulevikuvaade tööjõu- ja oskuste vajadusele: rõiva-,*

tekstiili- ja nahatööstus. Uuringu terviktekst. SA Kutsekoda, Tallinn. Külastatud aadressil

<http://oska.kutsekoda.ee/wp-content/uploads/2018/06/R%C3%B5iva-ja-tekstiilit%C3%B6stuse-uuring.pdf>

Õpipoisiõpe (s.a.) Külastatud aadressil <https://www.hm.ee/et/opipoiss>

Õunapuu, L. (2014). *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes*. Tartu

Ülikool.

Lisa 1. Veebipõhine ankeet

Hea vilistlane!

Oleme Tartu Ülikooli üliõpilased, kes uurivad kutseõppe vilistlaste erialasele tööle suundumist mõjutavaid tegureid ning vilistlaste ettepanekuid, kuidas saaks toetada erialasele tööle asumist.

Sinu vastused on väga vajalikud, nendele toetudes saame teha ettepanekuid nii koolidele kui ka ettevõtjatele, et muuta nende koostöö efektiivsust ja vähendada erialasele tööle suundumist takistavaid tegureid ja toetada tööle asumist.

Ankeet on anonüümne - Sinu nime ei küsita ja vastuseid kasutatakse üldistatud kujul.

Palun vasta kõikidele küsimustele järjest ja ausalt.

Ette tänades

Edith Rozentov

Annika Suur

1. Kas Sa töötad hetkel? Vali sobiv variant

1. Jah, töötan erialasel või sellele lähedasel tööl
2. Jah, töötan, aga see ei ole seotud mu õpitud erialaga
3. Ei tööta, aga otsin aktiivselt tööd
4. Ei tööta ega otsi tööd
5. muu.....

2. Kui Sa töötad, siis vasta palun järgmisele küsimusele, kui ei tööta jätkka küsimusega 4.

Kas Sa töötad Eestis või välismaal?

1. Töötan Eestis
2. Töötan välismaal
3. Töötan nii Eestis kui ka välismaal

3. Millises maakonnas või linnas Sa töötad?

.....

4. Kas Sa töötasid õpingute ajal või enne seda? Õpingute aegne praktika ei lähe siin arvesse, seda ei loeta töötamiseks.

1. Enne õppima asumist, kuid mitte õpingute ajal
2. Õpingute ajal, kuid mitte enne õppima asumist
3. Enne õppima asumist ja ka õpingute ajal

4. Ei töötanud enne õppima asumist ega ka õpingute ajal

5. Mis oli õpingute ajal töötamise peamiseks põhjuseks? Vali palun kõige sobivam variant.

1. Ei oleks muidu majanduslikult toime tulnud
2. Hirm kaotada senine töökoht
3. Soov ennast teostada
4. Soov elatustaset tõsta
5. Soov saada üldist töökogemust
6. Soov saada erialast töökogemust
7. Tehti hea pakkumine
8. Oli piisavalt vaba aega
9. Muu.

Põhjenda.....

6. Kui Sa ei tööta oma erialal, siis vasta palun sellele küsimusele, kui töötad, siis jätkka küsimusega 7.

Palun hinda iga alljärgneva teguri puhul kuivõrd Sa nõustud sellega, et see on takistanud/takistab Sinu suundumist erialasele tööle.

- 1- ei nõustu üldse
- 2 . pigem ei nõustu
- 3 - nõustun ja ei nõustu ka /ei oskagi öelda
- 4 - pigem nõustun
- 5 - kindlasti nõustun

Tegur	Hinnang
Erialal pakutakse madalat palka	
Praeguse töökoha palk on parem kui erialase töö oma	
Praeguse töökoha töötingimused on paremad kui erialase töö oma	
Ei olnud üldse erialase töö pakkumisi	
Ei olnud erialase töö pakkumisi minu elukohas või selle läheduses	
Õpitud eriala ei ole minu jaoks enam huvitav	
Mind pole erialasele tööle võetud vähese kogemuse tõttu	
Praegune töö on huvitavam	
Töötasin sellel kohal juba kutsekooli ajal	
Suundusin eriala edasi õppima	

Suundusin täitma kaitseväekohustust	
Jäin lapsehoolduspuhkusele	

7. Palun pane alljärgnevalt kirja oma ettepanekud, mis võiksid Sinu arvates toetada erialasele tööle asumist

1.....

.....

.....

2.....

.....

.....

3.....

.....

.....

8. Järgnevalt on esitatud tegurid, mis võivad toetada/toetasid Sind erialasele tööle suundumist. Palun hinda iga alljärgneva teguri puhul kuivõrd Sa nõustud sellega, et see on soodustanud/soodustab Sinu suundumist erialasele tööle.

- 1- ei nõustu üldse
- 2 . pigem ei nõustu
- 3 - nõustun ja ei nõustu ka /ei oskagi öelda
- 4 - pigem nõustun
- 5 - kindlasti nõustun

Tegur	Hinnang
Praktika sooritamine samas ettevõttes	
Tutvused	
Elukoha lähedus	
Hea palk	
Eriala on huvitav	
Head töötingimused	
Varasem töökogemus erialal	
Tänu minu haridusele oli töökoha leidmine minu jaoks lihtne	
Tänu mu isikuomadustele oli töökoha leidmine minu jaoks lihtne	

Muu põhjus

.....
.....

9. Kui sa töötad oma erialal, siis vasta, kui ei tööta jätkka küsimusega 12.

Kui kiiresti leidsid Sa pärast kooli lõpetamist erialase või sellele lähedase töökoha?

1. Töötasin selle tööandja juures juba enne kooli lõpetamist
2. Leidsin töökoha kohe pärast kooli lõppu
3. Leidsin töökoha mõne kuu jooksul pärast kooli lõpetamist
4. Leidsin töökoha rohkem kui kuus kuud pärast kooli lõpetamist

10. Mis Sa arvad, mis võis aidata Sul leida erialast või sellele lähedast tööd?

.....
.....

11. Kas Sa olid sama tööandja juures ka varem praktikal viibinud?

1. Jah
2. Ei

Taustandmed

Kui vana Sa oled? Märgi palun vanus aastates

.....

Olen...

1. mees
2. naine

Mis aastal Sa kutsekooli lõpetasid?

- 2014
- 2015
- 2016
- 2017
- 2018

Millist erialal õppisid?

.....

Millise kooli lõpetasid?

1. Pärnumaa Kutsehariduskeskus
2. Tartu Kutsehariduskeskus
3. Valgamaa Kutseõppekeskus
4. Tallinna Tööstushariduskeskus
5. Kuressaare Ametikool
6. Ida-Virumaa Kutsehariduskeskus
7. Järvamaa Kutsehariduskeskus

Kas sa oled ise ettevõtja?

1. Jah, mul on oma ettevõte
2. Jah, ma olen ettevõtte osanik
3. Jah, ma olen füüsilisest isikust ettevõtja
4. Ei, kuid ma olen mõelnud ettevõtjaks hakkamise peale
5. Ei

Kas Sa oled ettevõtja oma erialal?

1. Jah
2. Ei

Millise haridustaseme Sa omandasid?

1. Põhihariduse nõudeta kutseõpe
2. Kutseõpe põhihariduse baasil
3. Kutsekeskharidusõpe
4. Kutseõpe keskhariduse baasil
5. Muu

Täname vastamast!

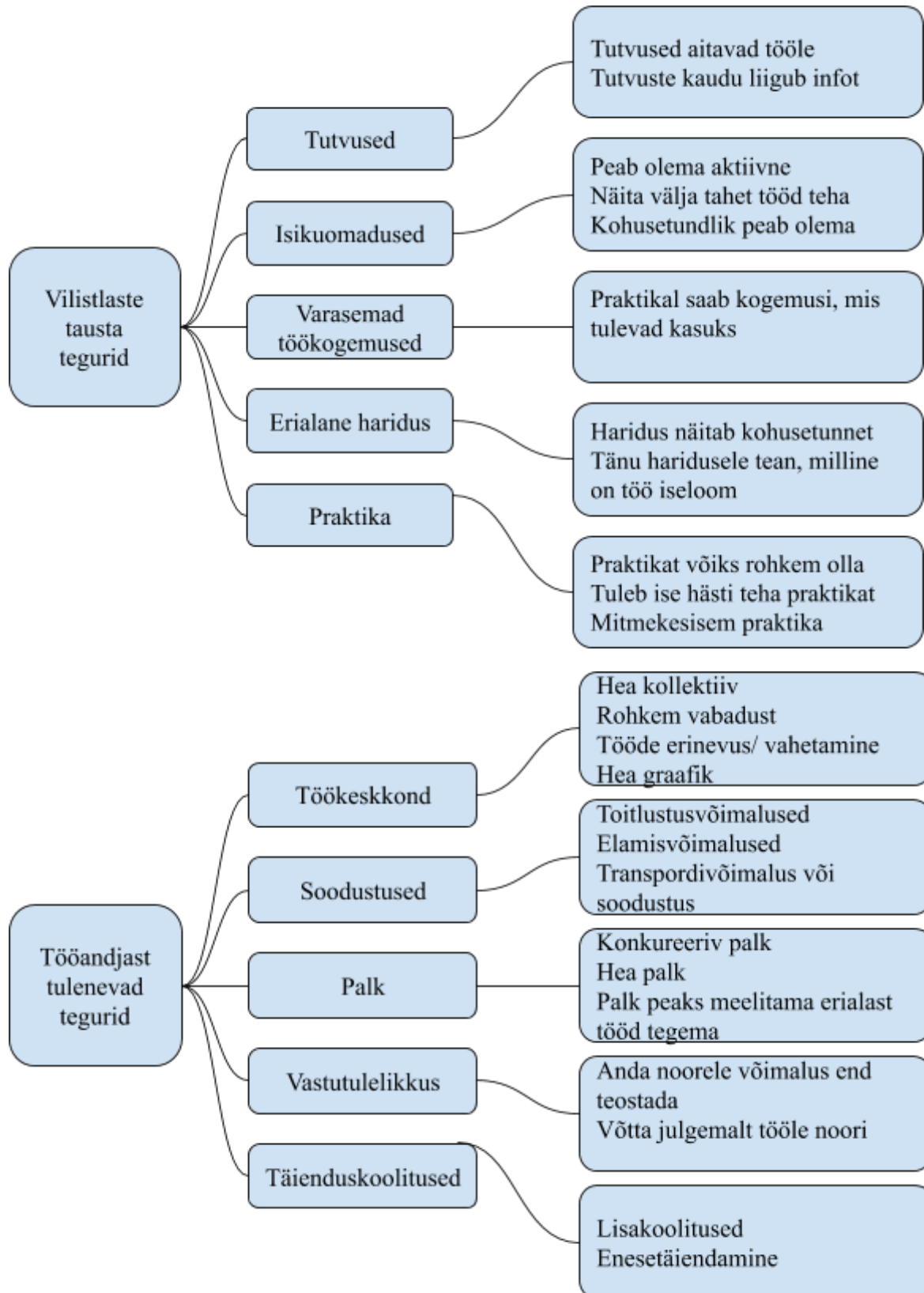
Ankeet on koostatud toetudes uuringutele:

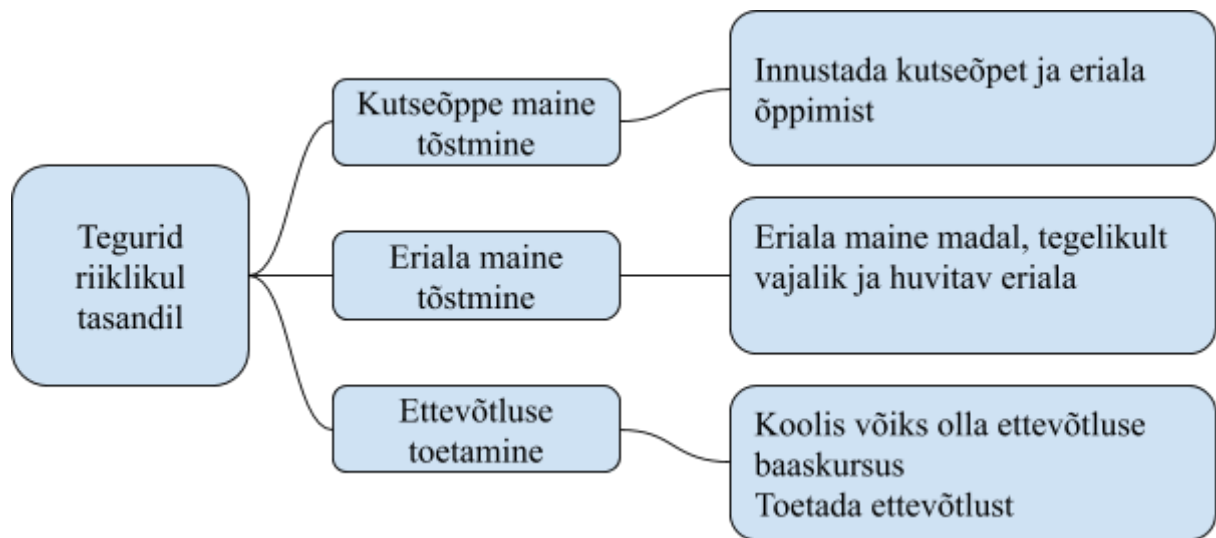
Ernst & Young Baltic AS, 2017. Eesti kutseõppe 2015-2016. aasta vilistlaste uuring.

Nestor, M. (2012). *Kutseõppeasutuste vilistlaste uuring*. Tallinn: Praxis.

Lisa 2. Koodipuu

Ettepanekud, mis toetavad erialasele tööle suundumist, vilistlaste endi hinnangul

Lisa 3. Tabel 4. Erialasele tööle suundumist soodustavad tegurid

Tegur	Eriala	Mediaan	Võrdlus Mann- Whitney testU	Ei nõustu üldse ja pigem ei nõustu (%)	Nõustun ja ei nõustu ka(%)	Pigem nõustun ja kindlasti nõustun (%)
Eriala on huvitav	Laotöötaja	4		2	4	94
	Õmbleja	5		1,6	3,3	95
	Koos*	5	U=1228 p=0,108	1,8	3,6	94,6
Head töö- tingimused	Laotöötaja	5		-	11,1	88,9
	Õmbleja	5		1,6	3,3	95
	Koos	5	U=1605 p=0,788	0,9	7	92,2
Hea palk	Laotöötaja	5		-	9,3	90,7
	Õmbleja	5		6,6	4,9	88,6
	Koos	5	U=1555,5 p=0,542	3,5	7	89,5
Tutvused	Laotöötaja	5		11,3	13,2	75,4
	Õmbleja	5		9,8	4,9	85,2
	Koos	5	U=1469,5 p=0,353	10,5	8,8	80,7
Elukoha lähedus	Laotöötaja	5		7,9	11,8	80,4
	Õmbleja	4		8,2	16,4	75,4
	Koos	4	U=1359 p=0,219	8	14,3	77,7
Praktika sooritamine samas ettevõttes	Laotöötaja	5		9,4	13,2	77,3
	Õmbleja	4		13	9,7	77,4
	Koos	5	U=1556 p=0,595	11,3	11,3	77,4
Varasem töökogemus erialal	Laotöötaja	4		3,7	13	83,3
	Õmbleja	4		11,9	22	66,1
	Koos	4	U=1295 p=0,070	8	17,7	74,3
Tänu minu isiku- omadustele oli töökoha	Laotöötaja	4		11,5	25	63,5
	Õmbleja	4		3,3	32,8	64
	Koos	4	U=1478,5	7,1	29,2	63,7

leidmine minu jaoks lihtne		p=0,516				
Tänu minu haridusele oli töökoha leidmine minu jaoks lihtne	Laotöötaja	4		19,2	21,2	59,6
	Õmbleja	4		13,1	31,1	55,7
	Koos	4	U=1530	15,9	26,5	57,5
		p=0,738				
<i>Märkus:</i>		Koos = üldvalimi hinnangud kahel erialal koos.				
		* esineb statistiliselt oluline erinevus				

Lisa 4. Tabel 5. Erialasele tööle suundumist takistavad tegurid

Tegur	Eriala	Mediaan	Võrdlus Mann- Whitney testU	Ei nõustu üldse ja pigem ei nõustu (%)	Nõusun ja ei nõustu ka (%)	Pigem nõustun ja kindlasti nõustun (%)
Ei olnud erialase töö pakkumisi minu elukohas või selle läheduses	Laotöötaja	4		14,3	10,7	75
	Õmbleja	3		40	20	40
	Koos	4	U=245* p=0,005	27,5	15,5	56,9
Erialal pakutakse madalat palka	Laotöötaja	3		32,1	21,4	46,4
	Õmbleja	4		9,7	29	61
	Koos	4	U=302,5* p=0,04	20,4	25,4	54,2
Praeguse töökoha palk on parem kui erialase töö oma	Laotöötaja	3		25	35,7	39,3
	Õmbleja	5		14,8	18,5	66,7
	Koos	4	U=237,5* p=0,014	20	27,3	52,7
Praeguse töökoha töötingimused on paremad kui erialase töö oma	Laotöötaja	3		25	28,6	46,4
	Õmbleja	3		18,5	40,7	40,7
	Koos	3	U=361,5 p=0,774	21,8	34,5	43,6
Praegune töö on huvitavam	Laotöötaja	3		21,4	35,7	39,9
	Õmbleja	3		20,6	41,4	37,9
	Koos	3	U=393,5 p=0,835	21	38,6	40,4
Ei olnud üldse erialase töö pakkumisi	Laotöötaja	4		21,4	21,4	57,1
	Õmbleja	3		43,4	33,3	23,4
	Koos	3	U=245,5* p=0,005	32,7	27,6	39,6
Õpitud eriala ei ole minu jaoks enam huvitav	Laotöötaja	2		57,1	17,9	24,7
	Õmbleja	2		66,7	13,3	20
	Koos	2	U=382,5 p=0,554	62	15,5	22,4
Mind pole erialasele tööle võetud vähesel kogemuse tõttu	Laotöötaja	3		40,7	25,9	33,3
	Õmbleja	1		75,0	14,3	10,7
	Koos	2	U=226*	58,2	20	21,8

p=0,008						
Töötasin sellel kohal juba kutsekooli ajal	Laotöötaja	1	80,8	3,8	15,3	
	Õmbleja	1	77,8	11,1	11,1	
	Koos	1	U=347,5	79,2	7,5	13,2
p=0,937						

Märkus: Küsimusele vastanud mittetöötavaid vilistlasi oli kokku 58, laotöötajatest vastas 23 ja õmblejatest 35 vilistlast.

* esineb statistiliselt oluline erinevus

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Meie, Annika Suur (sünnikuupäev, 28.05.1975) ja Edith Rozentov (sünnikuupäev, 22.09.1994)

1. Anname Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) meie loodud teose

“Kutsekooli vilistlaste erialasele tööle suundumist soodustavad ja takistavad tegurid ning vilistlaste ettepanekud erialasele tööle asumise soodustamiseks kahe eriala näitel”, mille juhendaja on Merle Taimalu reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

2. Anname Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

3. Oleme teadlikud, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autoritele.

4. Kinnitame, et lihtlitsentsi andmisega ei riku me teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Annika Suur ja Edith Rozentov

21.05.2019